

Nd.

22. Frumvarp

til framfærslulaga.

Flutningsm.: Halldór Stefánsson, Bergur Jónsson, Bernharð Stefánsson.

I. KAFLI.

Um framfærsluskyldu og framfærslurétt.

1. gr.

Skylt er hjónum að framfæra hvort annað, meðan hjónabandi þeirra er eigi slitið að lögum.

2. gr.

Skylt er foreldrum í félagi og hvoru fyrir sig að framfæra og uppala börn sín þangað til þau eru 16 ára.

3. gr.

Nú gengur maður að eiga konu þá, er átt hefir áður með öðrum manni barn eða börn, og er honum þá skylt að framfæra og ala upp til fullnaðs 16 ára aldurs það eða þau börn hennar, enda fylgi þau henni, og helzt sú skylda hans, þótt konan deyi, en hverfur ef hjónabandinu er slitið að lögum af öðrum orsökum. Framfærsluskylda föður slíkra barna er eins fyrir það söm og áður en konan giftist þessum manni sínum.

Sömu skyldu að sínu leyti hefir og kona við börn eiginmanns síns, þau er hann hefir átt, áður en hún giftist honum, með annari konu. Framfærsluskylda móður þeirra barna er einnig hin sama og áður en maðurinn kvæntist aftur.

4. gr.

Skylt er kjörforeldri að ala upp og framfæra kjörbarn sitt sem eigið barn, og verður eigi krafizt framfæris og uppeldis af sönnum foreldrum barnsins, nema kjörforeldrin þrjóti.

5. gr.

Börn skulu, svo sem þau eru fær um, ala önn fyrir foreldrum sínum, og mega ekki foreldrar verða framfærsluþurfar, meðan þau eiga þau börn á lifi, sem eru þess umkomin að annast þau. Á sama hátt skulu foreldrar ala önn fyrir börnum sínum 16 ára og eldri.

6. gr.

Framfærslumaður á rétt á að taka framfærsluþurfa frændur sína, þá er honum er skylt fram að færa, heim til sín og ala þar önn fyrir þeim, ef hann fer

vel með þá. Móðir óskilgetins barns hefir jafnan rétt og foreldri skilgetins barns til að hafa harn sitt hjá sér eða ráða verustað þess.

Ef framfærsluþurfi er giftur og framfærslumaður eigi skyldur að framfæra hitt hjóna, þá skal framfærslumanni skylt að greiða meðlagið af hendi, nema hann kjósi heldur að taka bæði hjónin á heimili sitt. Nú á þurfamaður tvo eða fleiri jafnnána framfærslumenn, er eigi kemur saman um, hver þeirra skuli taka hann heim til sín og hver gjalda meðlag, og skal þá yfirvald, þar er þurfa-lingur á lögheimili eða er staddur, skera úr.

7. gr.

Um réttindi og skyldur sveitarstjórna út af framfærslu hjóna og skilgetinna barna og óskilgetinna fer eftir sífjalögum, að því leyti sem lög þessi ná ekki til.

8. gr.

Hver sá maður, er sökum fátæktar, vanheilsu, atvinnuskorts eða af öðrum orsökum getur eigi aflað sér þess, er hann sjálfur og skyldulið hans má eigi án vera til lífsframfærslu — og telst þar til læknishjálp og aðhjúkrun í veikindum, enda sé ekki öðrum, sem til þess eru megnugir, skylt að framfæra hann (sbr. 1.—7. gr.) — á rétt á framfærslustyrk úr almennum sjóði, eftir því sem lög þessi mæla fyrir.

Framfærslustyrkur skal vera svo mikill sem nauðsyn krefur, að dómi sveitarstjórnar, og honum haga svo sem hún telur rétt vera, þó með þeim takmörkunum, er síðar segir. Framfærslustyrk skal endurgjalda eftir því, sem ákveðið er í lögum þessum, af framfærsluþurfa sjálfum eða framfærslumanni.

Sá, er framfærslustyrk þiggur, er háður valdi sveitarstjórnar svo sem lög þessi mæla fyrir um.

9. gr.

Um framfærsluskyldu húsbænda við vistarfólk sitt fer eftir hjúalögum.

10. gr.

Um framfærsluskyldu útgerðarmanns gagnvart skipverjum fer eftir siglingalögum.

Framfærslumaður skipverja eða framfærslusveit eiga sömu framfærslukröfu á hendur útgerðarmanni og skipverji, ef hann neytir ekki réttar síns.

11. gr.

Ef iðnaðarnemi, er býr hjá lærimeistara sínum, sýkist, þá er lærimeistari hans skyldur að sjá honum fyrir aðhjúkrun og lækningu á sinn kostnað, þangað til námstímanum er lokið eftir samningnum, eða samningnum er slitið af öðrum löglegum ástæðum, þó eigi lengur en 6 mánuði. Sé sjúklingurinn talinn ólæknandi, eða nemandi hefir beðið það tjón á heilsu sinni, er talsvert kveður að og ætla má að verði langvinnt, skal lærimeistarann þar að auki vera heimilt að segja lausum námssamningnum 3 mánuðum eftir að nemandi varð fyrir því, og er hann upp frá því undanþeginn þeirri skyldu að annast hjúkrun og lækning nemandi.

Nú hefir svo verið um samið, að náninu skuli hætta, ef nemandi sýkist, eða svo verður um samið síðar, er nemandi verður sjúkur, að náninu skuli lokið, og losast lærimeistari ekki fyrir það frá hinum áðurgreindu skyldum sínum gagnvart sveitarsjóði, er leggja verður með nemanda.

Að öðru leyti skulu ákvæðin í 9., 10. og 13. gr. laga þessara ná til nemenda, er eiga heima hjá lærimeistaránunum, og skulu þar að auki ákvæðin í 10. gr. og ofangreind fyriræli um rétt lærimeistarans til þess að segja samningnum slitið, ef nemandi verður sjúkur, eiga við eins fyrir það, þótt hann sé eigi til heimilis hjá lærimeistaránunum.

12. gr.

Nú fullnægir framfærslumaður eigi framfærsluskyldu sinni, eða hann fer illa með framfærsluþurfa sinn eða ómaga, og er þá dvalarsveitinni skylt að annast framfærslu framfærsluþurfans eða ómagans, gegn endurgjaldi frá framfærslumanni, svo fremi að sveitarstjórnin álitur, að hann sé fær um að greiða meðlagið. Álit þetta má leggja undir úrskurð yfirvalds, en úrskurði þeim má skjóta til atvinnuáráðherra.

Ákvæði þessarar greinar á ekki við um framfærslu hjóna í milli, barna yngri en 16 ára, né heldur um framfærslu þá, er getur um í 9.—11. gr.

13. gr.

Með þeim takmörkunum, sem leiðir af ákvæðum næstu greinar á undan, ákveður yfirvald, þar er framfærslumaður á heima, eða dvelur, ef hann hefir hvergi fast aðsetur, meðlag barna með foreldrum, foreldra með börnum, stjúpbörnum eða kjörbörnum, hjóna hvors með öðru, og upphæð barnsfararkostnaðar.

14. gr.

Nú er meðlagsúrskurður (18. gr.) löglega birtur og meðlag eða barnsfararkostnaður eigi greitt í tæka tíð, og er þá rétt að taka fúlguna lögtaki samkvæmt lögum 16. desember 1885 um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

Ef ekki næst á þann hátt fúlga sú, er framfærslumaður á að greiða með skilgetnu barni sínu yngra en 16 ára, er ekki fylgir honum, eða stjúpbarni sínu á sama aldri, þá skal um greiðslu fúlgunnar fara sem segir í lögum um greiðslu meðlags af hálfu barnsföður með óskilgetnu barni sínu, að því er við verður komið, ef aðrir lögskyldir framfærslumenn barnsómagans eru þess eigi megnugir að framfæra hann án sveitarstyrks, eða ómaginn eigi á annan hátt kemst af án sveitarstyrks.

II. KAFLI.

Um skipting í framfærsluhéruð og sveitfesti.

15. gr.

Landið skiptist í sérstök framfærsluhéruð. Hver hreppur, kaupstaður eða kauptún, er hefir sérstaka sveitarstjórn, er framfærsluhérað fyrir sig.

16. gr.

Börn, skilgetin, yngri en 16 ára, fylgja framfærslusveit foreldranna þannig: Ef foreldrar eru báðir á lífi og hjónabandi þeirra eigi slitið að lögum, fylgja börnin sveit föður síns. Ef aðeins annað foreldrið er á lífi, þá fylgja börnin framfærslusveit þess. Nú eru báðir foreldrar dánir, og eiga þá börnin framfærslurétt þess foreldris, er síðar andaðist, þangað til þau eru fullra 16 ára og öðlast framfærslurétt sjálfstætt. Ef báðir foreldrar eru á lífi og hjónabandi þeirra er slitið að lögum, þá á barnið framfærslurétt með móður sinni.

17. gr.

Óskilgetin börn, yngri en 16 ára, fylgja framfærslusveit móður sinnar.

18. gr.

Eftir 16 ára aldur á hver sá, sem á íslenzkan ríkisborgararétt, framfærslu í því sveitarfélagi, þar sem hann á að eignast lögheimili. Nú á maður fleiri heimili en eitt, og á hann þá framfærslurétt þar, sem aðalheimilið er. Komi upp vafi um löglegt heimilisfang, sker sýslumaður eða bæjarfógeti í því héraði, sem framfærslumaður dvelur í, úr. Skjóta má úrskurði hans til ríkisstjórnarinnar, og er úrskurður hennar fullnaðarúrskurður, nema málið geti heyrt undir dómstóla.

19. gr.

Kona gift á sveitfesti þar, sem maður hennar á sveitfesti, þótt hún dvelji eða sé búsett í öðru framfærsluhéraði. Ekkja og kona skilin að lögum við mann sinn öðlast sveitfesti sjálfstætt.

20. gr.

Framfærsluréttur og framfærsluskylda hefst með þeim degi, er maður öðlast löglegt aðalheimili í sveitinni, og helzt þar til hann öðlast lögheimili í annari sveit á sama hátt.

21. gr.

Eigi öðlast maður framfærslurétt með dvöl í skóla, sjúkrahúsi, heilsuhæli eða fangahúsi. Slik dvöl raskar eigi sveitfesti (framfærslurétti og framfærsluskyldu) þeirri, er maður átti áður.

22. gr.

Danskir ríkisborgarar, heimilisfastir hér á landi, eiga sama framfærslurétt sem íslenskir ríkisborgarar meðan þeir dvelja hér.

Aðrir utanríkismenn eignast framfærslurétt hér á landi, þegar þeir fé íslenzkan ríkisborgararétt.

23. gr.

Maður, sem hefir öðlast framfærslurétt á Íslandi, missir hann, þá er hann verður borgari í öðru ríki, að svo miklu leyti og á meðan hann að lögum getur eigi notið þeirra réttinda, sem bundin eru við ríkisborgararétt. En öðlist hann aftur ríkisborgararétt, þá á hann framfærslu í þeirri sveit, er hann kys að dvelja í.

Nú verður maður, sem eigi á heimtingu á framfærslurétti hér á landi, þurf-

andi framfærslustyrks hér, og honum verður eigi vísað til framfærslu í útlöndum, og skal honum þá styrk veita í dvalarsveit hans.

Nú er þess krafizt frá útlöndum, að tekið verði hér við framfærslu íslensks rikisborgara, og ráðherra álitur, að ekki verði komizt hjá því að veita manni þeim viðtöku, og er þá rétt, að ráðherra vísi honum, með fjölskyldu, ef nokkur er, til framfærslu á þá sveit, er hann til þess kys.

III. KAFLI.

Um það, hvernig haga skuli styrkveitingu.

24. gr.

Framfærslustyrk skal veita á þann hátt, að gætt sé, svo sem verða má, hvors-
tveggja í einu, hagsmuna almennings og þarfa og velferðar þurfalingsins.

25. gr.

Ekki má halda undirboð á framfærslu þurfalings.

26. gr.

Framfærsluþurfum skal veita styrk á þann hátt, að styrkurinn sé lagður þeim á heimili þeirra, eða þeim komið fyrir á góðum heimilum, þar sem vel fer um þá, þeir látnir fara í sjúkrahús, ef læknir álitur þess þörf, eða þeim loks komið fyrir á framfærslu- eða atvinnustofnun, sem er undir umsjón lögreglustjóra og ráðherra hefir sett reglur fyrir.

27. gr.

Nú geta foreldrar ekki staðið straum af börnum sínum yngri en 16 ára, og má þá fátækra-
stjórnin taka þau frá foreldrum þeirra og koma fyrir á góðum heimilum hjá siðsömum og ráðdeildarsömum húsbændum. Þó þarf fátækra-
stjórn leyfi foreldra til þess að taka börnin frá þeim, nema heimilislíf foreldranna megi teljast siðspillandi fyrir börnin eða þar fari illa um þau.

Engu siður skal kosta kapps um að velja góð heimili handa munaðarlausum sveitarbörnum.

Ekki má fátækra-
stjórn skilja hjón samvistum nema með leyfi þeirra.

28. gr.

Ef foreldrar, sem eigi þiggja framfærslustyrk, veita eigi börnum sínum, er hjá þeim eru, sómasamlegt uppeldi, eða fara illa með þau, þá skal fátækra-
stjórnin koma börnunum burtu þaðan á góð heimili, þar sem þau fá góðan aðbúnað og hæfilega fræðslu og venjast algengri vinnu, og skal meðgjöf með þeim þangað talin framfærslustyrkur, veittur foreldrum barnanna, nema hún sé þegar í stað endurgöldin.

29. gr.

Sóknarprestar skulu lita eftir því, að fyrir-
mælum í 27. og 28. gr. sé fylgt, og yfir höfuð, að vel sé farið með börn þau, er ræðir um, svo og alla aðra fram-

færsluþurfa í sóknum þeirra, sem og börn framfærsluþurfa, er upp eru alin hjá foreldrum sínum. Ef presti þykir einhversstaðar vera misbrestur á þessu, og getur eigi með umvöndun komið lögum á það, ber honum að kæra mál það fyrir lögreglustjóra, er halda á fátækrastrjórninni til að gæta skyldu sinnar.

Innansveitarmenn hafa einnig rétt til að kæra yfir vanrækslu í þessu efni, og er lögreglustjóra skylt að rannsaka kærur þær. Skulu slík mál sæta meðferð almennra lögreglumála.

30. gr.

Fátækrastrjórn skal gera sér allt far um að stuðla að því, að börn, sem eru undir umsjá hennar, séu þannig uppalin, að þau geti séð fyrir sér sjálf, þá er þau eru af ómagaldri.

31. gr.

Vinnandi mönnum ósjúkum, er leita styrks vegna þess að að þeim þrengir um stund, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn vísa á atvinnu, ef fæst; en ella, ef þess er kostur, útvega styrkþega vinnu við framkvæmdir hjá bæjar- eða sveitarfélagi.

IV. KAFLI.

Um vald sveitarstjórnar yfir þurfamönnum og um endurgreiðslu framfærslustyrks.

32. gr.

Sá, sem þegið hefir framfærslustyrk, er skyldur að endurborga hann sveitinni sem aðra skuld, nema um styrk sé að ræða, sem eigi er afturkræfur eftir þessum lögum.

Framfærslustyrkur, sem veittur er til framfærslu og uppeldis barns innan 16 ára, telst til skuldar foreldrum barnsins í félagi, ef þau eru gift og bæði á lífi, en því foreldri, sem er á lífi, ef annað er dáðið, og því foreldri, sem það er hjá, eða síðast var hjá, eða er á vegum þess, ef hjónabandi foreldranna er slitið að lögum.

33. gr.

Sveitarstjórn ákveður innan 3 mánaða frá því að framfærslustyrkur var veittur, hvort hann skuli teljast afturkræfur eða ekki. Skal það metið eftir ástæðunum til styrkþarfarinnar, svo sem elli styrkþega, ómegð hans, veikindum hans eða þeirra, sem hann hefir á skylduframfæri, eða óhöppum. Ákvörðun sveitarstjórnar getur styrkþegi eða sveitarstjórnarmaður innan mánaðar skotið til sýslumanns í sveitum, en til atvinnumálaráðherra í kaupstöðum.

Styrkur, sem veittur er sextugum manni, telst ellistyrkur og má aldrei teljast afturkræfur.

Framfærslustyrkur, sem ákveðst vera óafturkræfur, veldur engum missi mannréttinda.

34. gr.

Nú hafa hjón komizt í sveitarskuld í félagi, eða annað þeirra, meðan þau voru í hjónabandi, og skal þeim þá skylt að endurborga hana báðum fyrir annað og öðru fyrir bæði; þó skal, ef annað þeirra deyr og ekki er fé til að greiða skuldina, eigi hvíla á því eftirlifanda meira en helmingur sveitarskuldar þeirrar, sem þau voru þá í, og ekkert á ekkju, ef hún hefir skylduómaga.

35. gr.

Þegar þeginn framfærslustyrkur er færður inn í sveitarbókina, er bókin sönnun fyrir skuldinni. Sveitarstjórn getur beiðzt lögtaks á skuldum eftir fyrir-mælum laga 16. des. 1885 um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

Lögtaksbeiðni er gild, þótt siðar komi fram en fyrir er mælt í 2. gr. hinna nefndu laga.

36. gr.

Sveitarstjórn getur látið fógeta eða hreppstjóra skrifa upp alla fjármuni þess, er skuldar sveitinni fyrir þeginn framfærslustyrk. Ef þinglýst er tilhlýðilega eftirriti af uppskriftargerðinni ásamt útdrætti úr sveitarbók, að því er styrkinn snertir, leggst veðband á hina uppskrifuðu muni skuldinni til tryggingar.

Heimilt er sveitarstjórn að fara með fjárkröfur framfærsluþurfa á hendur öðrum mönnum, án þess samþykki hans komi til.

Verkfæri eða búsmunir, sem sveitarstjórn fær framfærsluþurfa í hendur, eru eftir sem áður eign sveitarinnar.

37. gr.

Sannist það fyrir ráðherra, að sá, er þiggur eða þegið hefir framfærslustyrk, sem enn er eigi endurgoldinn eða gefinn eftir, fari ráðlauslega með efni þau, er hann hefir undir höndum, skal ráðherra, eftir beiðni sveitarstjórnar og tillögum lögreglustjóra, svipta hann fjárráðum með úrskurði og setja honum fjárráðamann. Fjárráðamaður skal þegar í stað sjá um, að úrskurður þessi verði birtur á varnarþingi þess, sem fjárráðum er sviptur.

Sannist það með vottorði frá sveitarstjórninni, að framfærslustyrkurinn sé endurgoldinn, skal ráðherra nema úrskurðinn úr gildi, ef sá beiðist, er fjárráðum er sviptur.

Fyrir þinglýsingar þær og aflýsingar, er koma fyrir samkvæmt þessari grein og næstu grein á undan, skal ekkert gjald greiða.

38. gr.

Sá, sem þiggur framfærslustyrk og er þó vinnufær, er skyldur að fara í viðunanlega vist og vinna hverja venjulega vinnu, sem sveitarstjórnin ákveður og honum er ekki um megn, meðan hann er ekki fær um án sveitarstyrks að framfleyta sér og þeim, er hann á fram að færa að lögum. Ákvæði sveitarstjórnar er hann skyldur til að hlýða fyrst um sinn, enda þótt hann vilji ekki kannast við, að vist sú eða vinna sé viðunanleg, er honum var búið, en málið getur hann jafnframt kært fyrir lögreglustjóra, er sker úr því, eftir að hafa leitað álits tveggja óvilhallra manna.

Á sama hátt getur framfærslusveit barnsföður látið hann vinna af sér barnsfúlgu þá, er hún hefir orðið að borga, hafi hann ekki fyrir konu og börnum að sjá, eða látið hann afplána fúlguna í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi og við skylduvinnu, og ákveður hlutaðeigandi lögreglustjóri með úrskurði, hve lengi fangelsisvistin skuli standa, þó svo, að í stað hverra 200 kr. komi aldrei meira en 20 daga fangelsi.

Arður af vinnu fangans fellur til framfærslusveitar, enda greiði hún kostnað allan af fangelsisvistinni.

Nú hefir framfærslusveit ekki fengið meðlag greitt fyrir þá sök, að ókunnugt hefir verið um dvalarstað greiðanda eða hann hefir komizt undan lagaaðförum, og er þá þeirri sveit, sem ekki hefir fengið styrk sinn endurgoldinn, heimilt, er greiðandi kemur síðar fram, að ganga að honum að lögum að því er meðlagið snertir.

39. gr.

Nú óhlýðnast þurfamaður skipun sveitarstjórnar, þeirri er getur um í næstu grein hér á undan, og má þá kæra hann um það fyrir lögreglustjóra, er heldur honum til hlýðni, ef þörf gerist, með sektum eða fangelsi, eftir málavöxtum.

Með mál út af brotum gegn þessari grein skal fara sem almenn lögreglumál.

40. gr.

Nú vill maður flytja af landi burt, en hefir vandamenn, sem ekki eru sjálfbjarga og honum ber fram að færa að lögum, og skal hann þá, áður en hann byrjar ferð sína, ef sveitarstjórnin í framfærsluhreppi þeirra eða barnsmóðir heimtar, skyldur að setja viðunanlega tryggingu fyrir því, að vandamenn hans, er eftir verða, verði eigi sveitarfélaginu til þyngsla að minnsta kosti um næstu 3 ár, nema veikindi eða önnur ófyrirsjáanleg óhöpp valdi, enda banni lögreglustjóri utanförina, nema þessum skilyrðum sé fullnægt.

41. gr.

Nú sýnir framfærsluþurfi mikla óhlýðni eða þrjózku við sveitarstjórn, eða hann sökum leti, drykkjuskapar, illinda eða óknytta eykur sveit sinni sýnileg þyngsli, og má þá sveitarstjórnin láta setja hann í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í allt að 3 mánuðum, þó því aðeins, að lögreglustjóri veiti samþykki sitt til þess í hvert sinn, eða setja hann í nauðungarvinnu, með samþykki lögreglustjóra og eftir reglum, er ráðherra þar um settur.

Kostnaður við fangelsisvist eftir grein þessari greiðist af sveitarsjóði.

V. KAFLI.

Um styrkveitingar.

42. gr.

Nú þarfnast maður framfærslustyrks svo fyrirvaralaust, að eigi er ráðrúm að fá hann frá framfærslusveit, og skal hann þá veittur honum af dvalarsveit, en hún á aftur kröfu um endurgreiðslu af framfærslusveit.

43. gr.

Áður en styrkþurfa sé veittur framfærslustyrkur, skal — nema styrksþörfin sé svo brýn, að til þess fáið ekki svigrúm, en þá svo fljótt sem unnt er — sveitarstjórn eða fátækra- stjórn afla nákvæmra upplýsinga um heimilisástandur hans og hag yfirleitt, og hvers vegna hann sé þurfsandi orðinn. Skulu þær upplýsingar skráðar í gerðabók sveitarstjórnar eða fátækra- stjórnar.

44. gr.

Nú verður ágreiningur sveitarfélaga á milli um skyldur þær, er á þeim hvila samkvæmt lögum þessum, og skal þá yfirvald skera úr ágreiningi þeim. Séu sveitarfélög þau, er deila, hvort i sinni sýslu eða lögsagnarumdæmi, skal úrskurð á leggja yfirvald þar, er það sveitarfélag er, sem krafist er. Úrskurði yfirvalds má hvor málsparta skjóta til ráðherra á 6 vikna fresti, talið frá þeim degi, er málsaðilja varð kunnugt um úrskurðinn, til þess dags, er áfrýjunarskjalið er afhent á pósthönd til sendingar með pósti, eða komið til skrifstofu ráðherra, ef ekki er sent með pósti.

Úr deilum út af framfærslu milli sveitar hér á landi og sveitarfélags í Danmörku skal skorið með samkomulagi milli hlutaðeigandi íslensks og dansks ráðherra.

VI. KAFLI.

Jöfnuður framfærslukostnaðar og sérstakur styrkur úr ríkissjóði.

45. gr.

Í lok hvers reikningsárs, og ekki síðar en 1. júní næsta ár, sendir sveitarstjórn til atvinnuáráðuneytisins yfirlit yfir framfærslukostnað þann, sem hún hefir haft á árinu, sannaðan með nægum skilríkjum. Þegar hreppsreikningur hefir verið endurskoðaður innan hrepps og af endurskoðanda sýslunefndar og samþykktur af sýslunefnd, og þegar reikningur kaupstaðar hefir verið endurskoðaður af tveim mönnum, öðrum skipuðum af bæjarstjórn, en hinum af atvinnuáráðherra, samþykktur af bæjarstjórn og atvinnuáráðherra, þá teljast þeir fullt sönnunargagn fyrir upphæð framfærslukostnaðar.

Atvinnuáráðuneytið reiknar síðan út framfærslukostnað alls landsins og hvers framfærsluhéraðs fyrir sig, að $\frac{1}{4}$ eftir samanlögðu skattamati fasteigna, að hálfu eftir samanlagðri fjárhæð skattskyldra eigna og tekna af eign og atvinnu og að $\frac{1}{4}$ eftir mannfjölda.

46. gr.

Nú fer þungi framfærslustyrks einstakra framfærsluhéraða meira en 20% fram úr meðalþunga framfærslustyrks, þegar miðað er við land allt (sbr. 45. gr.), og skal ríkissjóður þá endurgreiða það, sem þar er umfram, þó aldrei lægri upphæð en 200 krónur.

47. gr.

Nú er manni, sem á framfærslurétt hér á landi, veittur framfærslustyrkur erlendis, og er þá skylt að endurgreiða þann styrk úr rikissjóði. Sömuleiðis greiðist úr rikissjóði allur kostnaður við flutning þess styrkþurfa og skylduliðs hans frá útlöndum, ef til slíks flutnings kemur og kostnaðurinn við hann fæst ekki á annan hátt endurgoldinn.

Ríkissjóðsstyrkur, sem veittur er samkv. þessari grein, er ekki afturkræfur.

48. gr.

Nú skuldar sveitarfélag öðru sveitarfélagi verulega fúlgum vegna sveitarstyrks, sem þurfaþingi þess hefir verið veittur af hinu siðartalda fyrr en á árinu 1933, og skal ráðuneytið þá rannsaka hag þins fyrirtalda og meta gjaldþol þess. Telji ráðuneytið hlutaðeigandi sveitarfélag eigi fært um að endurgreiða alla skuldina, skal ráðuneytið leita samninga um greiðslu hennar við það sveitarfélag, sem skuldina á, og má þá, ef samningar takast, greiða úr rikissjóði nokkurn hluta hennar, þó aldrei frekar en það, sem vanta kann á, að sveitarfélag það. sem skuldina á að lúka, geti greitt helming hennar. Samningurinn skal bundinn við það, að sá hluti skuldarinnar, sem um er samið að greiða, sé goldinn þegar í stað, enda falli þá hinn hluti skuldarinnar þegar niður.

49. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin fátækralög, nr. 43 1927, og breyting á þeim, nr. 68 23. júní 1932, svo og önnur þau ákvæði í lögum, er koma í bága við lög þessi.

50. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1934.

Greinargerð.

Frumvarp að mestu leyti samhljóða þessu frumvarpi var flutt af nokkrum þm. á þinginu 1932 (þskj. 164), en varð þá ekki útrætt. Á því sama þingi voru sett lög um breyt. á nokkrum atriðum fátækralaganna. Gengu þau að nokkru í þá átt, sem er annað aðalatriði þeirra breyt., sem felast í þessu frv., að gera jöfnuð á fátækraþyrðinni á milli hinna einstöku framfærsluhéraða, en þó mikils til of skammt að álitum okkar flutningsmanna. Hinu aðalatriðinu, sem ætlað er að breyta með frv. þessu, afnám fátækraflutnings, breyttu þau lög að engu.

Frumvarpinu 1932 fylgdu svo hljóðandi ástæður:

„Með þeirri tilhögun á fátækraframfærslunni, sem stungið er upp á með frv. þessu, er ætlað að bæta úr því herfilega ranglæti, sem átt hefir sér stað um misþunga í álögum til almennra opinberra þarfa, eftir því hvar menn eru búsettir á landinu. Visast um það til almennrar vitneskju, sem ekki getur dulizt þingmönnum.

Meginbreytingar frv. á þeirri tilhögun, sem er og verið hefir á þessum málum, eru tvær:

1. Afnáam tiltekinna dvalar og fæðingarréttar til sveitfesti í einstökum framfærsluhéruðum.

2. Jöfnuður á misþunga framfærslukostnaðar úr rikissjóði.

Af þessum höfuðbreytingum leiðir allmikla röskun á fátækralögnum.

Reynslan mun sýna, að hin fyrrnefnda breyting mun af sjálfu sér jafna mjög fátækraframfærið, svo að það fari nær því, sem eðlilegt er, en hið síðara tryggir það til fulls, að um áberandi misrétti verði ekki að ræða.

Annar ávinningur við þetta fyrirkomulag er sá, að hinir illræmdu þurfa mannaflutningar hverfa úr sögunni af sjálfu sér, og sömuleiðis að mestu eða öllu allar erjur og skriffinnska út af sveitfesti.

Að ekki er fallizt á þá tilhögun, að landið sé óskipt eitt framfærsluhérað, er eingöngu af ótta við það, að það myndi auka að verulegum mun byrðar þjóðarinnar til framfærslukostnaðar þurfa manna.

Ef þingið daufheyrist við þessum eða öðrum tillögum til réttingar þessara mála, þá er ekki annar úrkostur þeirra manna, sem vilja ekki fyrir þjóðarinnar hönd una því ranglæti, sem nú er um þessi mál, en að sameinast um þá tillögu að gera landið að einu óskiptu framfærsluhéraði. Aukin útgjöld til þessara þarfa eru betur viðunandi en það ranglæti, sem ríkt hefir og hlýtur að ríkja með núverandi fyrirkomulagi þessara mála.

Aðrar verulegar breytingar en þær, sem leiðir af fyrrnefndum höfuðbreytingum, eru þessar:

1. Um framfærsluskyldu húsbænda við hjú er vísað til hjúalaga á sama hátt og um skyldur útgerðarmanna við skipverja og lærimeistara til iðnnema (9.—14. gr. fátækralaga).

2. Nokkur röskun á IV. og V. kafla laganna.

3. Felldur niður sérstakur styrkur úr rikissjóði samkv. 66. gr. Mun sparnaður rikissjóðs af þeirri breytingu langt til hrökkva fyrir útgjöldum hans til jöfnunar fátækraframfærisins.

Nánari vitneskja um breytingar mun koma fram við umræður“.

Þótt reynslan sé stutt af breytingunni, sem gerð var 1932, þá hefir hún þó, sem vita mátti strax fyrirfram af efni þeirra, ótvíætt bent til þess, að jöfnuðurinn á fátækraþyrðinni á milli framfærsluhéraðanna gengur of skammt.

Það er álit okkar flutningsmanna, að með þeirri tilhögun á framfærsluskyldunni, sem stungið er upp á í frv., falli framfærslubyrði að miklum mun eðlilegar og jafnar á hin einstöku framfærsluhéruð en með núverandi tilhögun, svo að jöfnuður sá, er rikissjóði er ætlað að gera, bæði eftir lögnum frá 1932 og þessu frv., ef að lögum yrði, myndi verða miklum mun minni.

Sú viðbót er gerð í þessu frv. við frv. frá 1932, að tekin eru upp ákvæði laganna frá 1932 um ihlutun ríkisstjórnarinnar og framlög rikissjóðs til skulda-jafnaðar á milli framfærsluhéraða á áföllnum skuldum vegna framfærslueyris.